

Inserati se sprejemajo in velja
ristopna vrsta:

3 kr., da se tiska 1krat.

12 " " " " 2 " "

15 " " " " 3 " "

Pri večkratnem tiskanju se
ce is primerno zmanjša.

Rokopis

se ne vračajo, nebrankovani
pisma se ne sprejemajo.

N. ročnino prejema opravnih
(administracija) in ekspedicijska na
Dunajski cesti št. 15 v Medija-
ovi hiši, II. nadstropji.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr

za pol leta . . . 5 " — "

za četrť leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr

za pol leta . . . 4 " 20 "

za četrť leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je Ročno ulice
št. 5.

Izhaja po trikrat na teden in
sicer v torek, četrtek in soboto.

Slovan gre na dan.

EE.

Popustite vse prepire,
Vsi med sabo se ljubite;
Vsi v zavetje prave vere,
Vsi k resnici pritecite!

„Ciril in Metod imata znamenito osodo, da tudi čez 1000 let nista popolnoma zapadla minulosti, da je nju ime še zdaj v 19. veku ne- ločljivo od vprašanj, razorov, strasti, ktere poprijemajo sedanji slovanski svet. Nobena druga zgodovinska oseba slovanske starodavnosti se v tem oziru z njima vzporedovati ne more. To posebno opisovanje v zgodovinskem smislu je pri teh dveh popolnoma uméno. Ona sta v nekdanjosti bila edina, ktera sta kazala vse slovansko delavnost. Njuna dela se vzajemno prilastujejo južnim pa vzhodnim in zapadnim Slovanom. Slovanska Macedonija in Bolgarija štejejo nju po pravici za svoja; za svoja šteje nju prav tako Moravija, Slovakija in Česka; tudi Poljakom nista ostala tuja, kajti Krakovo spadalo je kot pokrajina v velikomoravsko državo v biskupijo Metodovo, in neki, sicer neznan pa mogočen knez, vladajoč na Vislah, bil je po nju dveh naklonjen k sprejemi vere krščanske; da celó v deželo lužiških Srbov raztezal se je vpliv Metodov. Naposled so bili tudi Slovani, ki so zvali se narod ruski, neposrednje zadeti po besedi bratov Solunskih.“

Tako je pisal katoliški cerkvi nikakor ne prijazni ruski učenjak A. Hilferding (r. 1831, u. 1872); tako velikansko nam popisuje vladar katoliške cerkve sedaj slovanska blagovestnika, in tako nam bode o prihodnji tisučnici smrti Metodove poslanica iz Rima — zvezda, ktera bode vzajemno slavnost l. 1885 vodila na preveliko radost Slovanom.

Da se pa ta uspešno in dostojno izvrši, treba je zdaj, da papeževo poslanico po črki in po duhu med ljudstvo razširjujejo vsi duhovniki in pravi rodoljubi slovanski, kar razodevajo papež v okrožnici sami in so duhovnikom slovanskega vstava sv. Jeronima še posebej priporočali. V prvi vrsti spolnujejo to sveto nalogo vže katoliški škofje, kteri priobčujejo svojim vernim omenjeno okrožnico v vseh jezicih s potrebnimi pojasnili in nekteri z lastnimi prav iskrenimi budili. Priporoča se nam, da moli mo in vzlasti v bratovščini prosimo, da čim prej se v krilu prave svete cerkve zedinijo ločeni bratje pod varstvom ss. Cirila in Metoda.

A to še ne zadostuje! Treba je potem, da se učimo, da si prizadevamo med seboj se prav spoznati, da si nekoliko več zupamo ter v krščanski ljubezni se med seboj približujemo. — Svet se spreminja s časom vred, in vzajemnost med narodi je mimo nekda vsa druga; priložnosti k temu, da občujejo med seboj daljni rodovi, bode v prihodnje morebiti več, nego se marsikomu do-

zdeva. V ta namen je pa nam treba učiti se jezikov slovanskih, treba posebno bogoslovcem, duhovnikom katoliškim, da bodo znali n. pr. cerkvene in verske razločke med katoliško in grško- ali rusko-slovansko cerkvijo ločenim bratom razkazati tudi po slovanski. Treba je, da pravoslavni začno prebirati naše knjige katoliške, mi pa spoznavati njihove zmote ter da znamo ovračati njih napačne nauke, ali — da čislamo tudi, kar imajo oni lepega in dobrega.

Kako so nam popisovali časih grde, napuhnjene, prekanjene, sovražne razkolnike, hujše in srditejše kakor ktere si bodi krivo-verce! In tako je nastalo, da je marsikteri katoličan se zgrozil, ugledavši kacega vzhodnjega popa ali svečenika — morebiti celó z brado! — ni ga pa bilo strah, prijazno obce-vati z luteranskim pastorjem ali kterim koli protestantom. In vendar — koliki razločki v veri in cerkvi so med temi in unimi! Hudo so se popisovali vzhodnji razkolniki nam; kako so popisovali in morebiti popisujejo še sedaj nas rimske katoličane grškim in slovanskim vzhodnjim kristjanom, ki nas črtijo in milujejo, ker nas prav ne poznajo.

Dokler si bodemo očitali drugi drugemu napuh in hinavstvo, nobenega zedinjenja upati ni. Poniževati se je nam treba na obeh straneh, ljubezljivo in zaupljivo se bližati, vzajemno spoznavati, ter prositi Boga, da nas milostno sklene v svoji božji državi že tukaj na zemlji.

Duhovščina pa slovansko vradovanje.

I.

Zadnji „Slovenski Gospodar“ v svojem uvodnem članku poroča, da so bili deležniki pastirskega posveta v Konjicah 20. julija t. l. enoglasno sklenili ministerstvo za uk in bogočastje prositi, naj prekliče ministerski ukaz od 22. febr. l. 1872, ki pravi, da ni nobenega vzroka opustiti dosedaj navadnega nemškega vradovanja po župnijskih in dekanijških vradih, ter v soglasji z vstavno določbo §. 17. od dec. 1867 blagovoli izreči, da omenjeno vis. ministerstvo ni zoper slovansko vradovanje po župnijskih in dekanijških vradih na slovanski zemlji. Ministerstvo je po ukazu c. kr. predsedstva dež. vlade v Gradci od dne 19. okt. t. l. št. 3244 odgovorilo, „dass es den P. T. Petenten freigelassen bleibt, ihr Begehren im Wege des zuständigen bischoffl. Ordinariates zur Kenntniss der hohen Regierung zu bringen“ — t. j. „da je deležnikom pastirske konferen-cije na voljo dano, svoje zahtevanje po dotičnem škof. ordinarijatu visoki vladi na znanje dati.

Iz tega odgovora je razvidno, da vlada pravičnim željam slovanske duhovščine neče nasprotovati, da se mora pa reč rešiti v so-glasju s preč. škofijstvom. „Slov. Gospodar“

misli, da se bodo zdaj o tej zadevi oglasili tudi duhovniki drugih dekanij z enakimi proš-njami in željami, ter izreka nado, da se tudi preč. škofijstvo tem pravičnim tirjavam ne bode upiralo; isto mislimo tudi mi, ter pri-stavljamo, da bode zgodovina domača z zlatimi črkami zapisala imena ti-stih slovanskih škofov, ki bodo prvi maternemu jeziku odprli pot v duhovne vrade ter odpravili ne-naravno vradovanje v ptujem je-ziku.

Zato pa naj škofija lavantinska v tem oziru ne ostane osamljena, ampak naj se v enakem smislu oglasijo tudi duhovniki po Kranjskem in naj vsaki dekaniji nekteri veljavnejši duhovniki reč nemudoma vzajemno v roke vzemó in se v tem smislu obr-nejo do preč. škofijskega ordinarijata. Jako čudno bi namreč bilo, da bi zdaj, ko se je začelo pri deželnih gospodkah čedalje bolj širiti slovansko vradovanje, samo pri duhovnih vradih nemščina ostala v veljavi. Odgovor, ki ga je dobil župnik g. Trepal od litijškega okrajnega glavarja Vestenecka in ki smo ga tudi mi objavili, naj jih nikar ne moti, ker se opira ne čisto napačno misel, da duhovniki farne zapisnike ali matrike spi-sujejo v državnem imenu in da so oni vsled tega nekaki državni vradniki. Pred nekimi leti smo v „Slovencu“ obširneje razložili, da so ti zapisniki zgolj cerkveni, in da se jih država le poslužuje v svoje namene, ker je spoznala njih veliko važnost in korist, in bi bila sicer prisiljena take zapisnike sama spisovati, ako bi jih cerkev že zdavnej ne imela. Vprašanje, v katerem jeziku naj se spisu-jejo ti zapisniki, je toraj po našem mnenji zgolj notranje cerkveno vprašanje, s kterim državna oblast nima nič opraviti, in ktero ima v prvi vrsti rešiti cer-kev sama, ktera je te zapisnike osnovala za svoje potrebe in bi jih nadaljevala po do-sedanji navadi, ako bi si država lastne omislila. Zato vidimo, da so se prvi zapisniki spisovali v cerkvenem, t. j. latinskem jeziku, in da se je ravno ta jezik rabil tudi za dopiso-vanje med farnimi vradi in preč. škofijstvom. Še le za časa Jožefinstva, ko si je hotla dr-žava prisvojiti vse pravice do cerkve, segla je tudi po farnih zapisnikih ter si prilastovala pravico tudi o njih sostavi in jeziku določevati.

Kakor se pa ne more trditi, da bi si kdo s tem, ko si samovoljno prisvoji kako reč, za poznejše čase pridobil postavno pravico do nje, in je morala tudi država cerkvi mnogo pravic, za časa Jožefinizma ji odvzetih, zopet vrniti, ravno tako se ne more reči, da bi si bila država vsled onega vtikanja v cerkveno vradovanje pridobila postavno pravico dolo-čevati jezik, v katerem naj se spisujejo cer-

kveni zapisniki in razglašajo cerkveni oklici. Zato se nam zdé vse dotične državne določbe od prve iz prejšnjih Jožefinskih časov do zadnje gori omenjene iz dobe Stremajerjeve gledé postavne podlage neopravičene in brez trdnega temelja. Ko bi to zadevalo bistvo sv. cerkve, bi se bili morali škofje temu tako odločno upirati, kakor gledé drugih takih zadev cerkvenih, ki jih je hotla država po svoji glavi in volji obračati. Ali ker je dobro, da cerkev in država vzajemno delate, zato cerkev v tem oziru državi ni oporekala, da ni po nepotrebnem zbudila prepira, ki bi ji v drugem oziru več škodoval kakor koristil. Zato je svoje zapisnike po želji države spisovala v nemškem jeziku, in zato je prav, da se tudi zdaj v tem oziru prijazno porazumi z državo, ki pa zaradi tega ne bo nobene škode trpela, ako so ti zapisniki slovenski in škofijstvo s farnimi in dekanijskimi vradi vraduje slovenski, kakor ji prejšnji latinski zapisniki in latinsko vradovanje ne prizadeva nobene sitnosti ali zgube. Sicer pa naj še pristavimo, da o vradnem jeziku po farnih in dekanijskih vradih tudi v državnem imenu ne bode imel določevati litijski okrajni glavar, ki bi se ve da naj raje videl, ko bi bili vsi duhovniki njemu vsaj tolikanj podložni vradniki, kakor n. pr. občinski predstojniki, ampak vse višji gospodi.

Resna beseda Slovincem v prevdarek.

Pred nekaj časom sem pri oknu stojé zrl v nebo ter videl, kako so nasprotni vetrovi sive oblake sem ter tje podili. Dasi je bilo takrat še vse mirno, je vendar tihota človeka vznemirovala. In res kmalo je nastalo burno, hudo vreme z bliskom in gromom.

Nehoté mi je ta prizor povod dal za misel, kako negotovo je tiho in mirno vreme med „Slovincem“ in „Narodom.“ Mala stvarica provzroči nenadoma hudo vojsko, ktera se le poneha, kadar se obojni vojskovalci naveličajo. Po prenehu zadnje nepričakovane borbe bodi dovoljeno kratko stvarno premišljevanje o našem slovenskem položaju; osebnosti se hočemo po moči ogibati, ker prepira ne maramo vnovič oživljati; o dogodkih menda se bo vsaj smelo govoriti, če hočemo kdaj do resnice in porazumljenja priti!

Naj se pred vsakemu narodnjaku ponuja vprašanje: Odkod pač to, da od časa do časa napadi in prepiri med „Slovincem“ in „Narodom“ nastajajo, kadar bi se jih človek naj manj nadejal; vendar pa redno in stanovitno po dvakrat, trikrat na leto? Od raznega stališča obeh listov. „Slovenec“ ima staro-konservativno katoliško stališče; „Narod“ pa se je naslonil na mlado-slovensko, liberalno stališče. Zato je gotovo, da, dokler si bote te dve stališči nasproti stale, bode ogenj, bodisi prižigajoč, bodisi pod pepelom tleč. Načela obeh so si nasprotna, kakor noč in dan, ogenj in voda; odtod tudi boj za vodstvo in obstanek, naj bo „Narodu“ na čelu g. Jurčič, dr. Vošnjak, ali kdor si bodi drugi.

Kolikrat je že „Narod“ obetal (njegovi liberalni Slovenci sploh) da zdaj ne več boja, saj sva si brata, saj imava oba huda sovražnika, laha in nemca, tedaj sloga — viribus unitis — „naj bi same kapucine imeli voliti, jih bomo volili.“ Prazno obetanje! Spiritus malus pride, kakor nad Savia in kakor je on vkljub obetanja (ne bo umri) na pogubo Davida mislil in delal, tako „Narod.“ Čeravno slučajno vzroka nima, ga iz trte izvije, kakor n. pr. ravno pri zadnjem prepiru zaradi reči, ki je popolnoma resnična; k večjemu bi

se znalo reči, da je bilo nekoliko inoportun — neprilično. Je pa li zato treba vojskinih tromb in možnarjev naj debelejšega zrna? Gotovo ne (če tudi so se nekteri nemškutarji rugali, prvokrat niso tega storili;) s kratkimi besedami bi bilo vse obdelano. V enakem primeru leju bi tega in tako „Slovenec“ gotovo ne bil storil, naj bi bil tudi reč nekoliko grajal. Ali stališče, stališče!

Prav jako čudno se mi zdi, da tega nekteri gospodje ne umejo, in da tudi sicer dobromisleči (n. pr. tistih 105 naročnikov „Narodovih“, sebi in svojim stanovnim delom nasprotna načela podpirajo. Mar li gospodje ne vedó za stroga določila katoliške Cerkve o slabem časnikarstvu? Ali teh 105 nikdo ne pomisli, da jim je nasproti vsaj 1500 slovenskih duhovnikov, nenaročnikov, ki ravno tudi nimajo (saj večina ne) prazne slame v glavi? Malo premislika, in premislika je reč vendar le vredna!

Pa — mar li naj se šteje „Narod“ med slabe časopise? Da bi bila taka obsodba prehuda? Kaj hočemo o tem reči? Prav nič — facta loquuntur — naj dela govorijo. Če pomislimo dela „Narodove“, n. pr. postna premišljevanja l. 1873—1875 et ultra, bomo lahko se prepričali, da ni bilo niti tudi vernih običajev in katoliških resnic toliko svetih, da bi se „Narod“ ne bil z njih norčeval, jih grdil in smešil. (Exempla odiosa, ad quid etiam infandum renovare dolorem!)

Nek pisatelj s Štajersk ga je sicer pred dvema leti (gl. „Slov.“ št. 91 l. 1877) trdil, da „Narod“, „ex professo“ vere ni napadal. Pisatelju damo nekoliko prav, ali vendar je „Narod“ toliko glavnih resnic katoliške vere od strani napadal in smešil, da vsak verni katoličan ga je mogel imeti za brezvernega liberalca, kteremu je jezik nekaj, vera nič. In res, kakošen pa je končno razložek, če ta korealno naravnost spodkopava, drugi pa deblo od strani nasekuje, drevo mora vendar le pasti! Bog za, če niso Voltaire in njegovi tovarši z vednim zasmehom verskih resnic več škodovali, kakor ko bi bili resnico naravnost tajili? Bogotajcu se marsikdo še brani, zasmehovalcu vere pa malokdo, slaboumnih nobeden.

Nam je li mogoče po tem takem „Narod“ k dobrih keršanskim časopisom prištevati? Ne, in nikakor ne in ako bi vendar le poskušali, bili bi lažniki sami v svojih očeh. Žal nam je zaradi trde obsodbe lastnih bratov, ter nočemo tudi dolžiti niti g. J., niti dr. V.; krivi niso načelniki, ampak načela, — načelniki le toliko, ker so se jih prostovoljno poprijeli, za kar jih mi ne bomo na odgovor klicali, odgovarjajo naj sami pred Bogom in pred svojo vestjo. Katoliško slovensko ljudstvo pa je „Narod“ obsodilo, ter njemu pridejalo ime mlad-slovenca, ali brezvernega liberalca, kar je eno in isto. In dokler „Narod“ pri načelih na sedanjem stališču ostane, toliko časa ne pomagajo njegove fraze (puhle čenče, puhlice bi jih lahko slovenski imenovali) češ: da se trudi politiko na kršanski podlagi zidati, prav nič in nič; k večjemu zamorejo že mračne oči (in srcé) popolno oslepiti.

In končno kaj je vredno obetanje kršanske podlage sploh? Na kršanski podlagi stoní tudi luteranstvo, anglikanizem; izhodno-rusko spoznanje itd., z besedo, vsako krivoverstvo, vse evropske in ameriške vlade in vendar kaki prizori in razmere do kršansko-katoliške Cerkve! Nam Slovincem ne zadostuje nobeno drugo stališče, kakor stališče in načela katoliške Cerkve. S tem se pa „Narod“ in narodovci ravno ne morejo veliko ponašati. Z obe-

tanjem in ponudbo, da hočejo od verskih resnic molčati, češ, da vera ne gré v politiko, je prazna. 1. Tega nikakor spolniti ne morejo, tedaj prazno obetanje; 2. mi tudi s tem zadovoljni biti ne moremo; nehali bi namreč biti pravi katoliki in tedaj tudi pravi slovenski narodnjaki: qui non est mecum, est contra me (kdor ni z menoj, je zoper mene), je beseda Kristusova. Kdo naj bo pa potem naše svetinje: svete običaje, verske resnice itd. proti napadom branil in zagovarjal? Kadar bi — naj bi bilo to mogoče — narodovci s svojimi liberalnimi načeli pri ljudstvu sploh prodrli, ter ljudstvo za seboj potegnili, v tistem hipu bi prebivalci po Slovenskem nehali verni katoliki biti. Mar li ne? Da, brez izgovora; le čuda, da tega tako marsikteri podpiratelji „Naroda“ ali res ne umejo, ali uméti nočejo! Tú ne velja, in vekomaj veljati ne more, nobeno umnovanje kaj: Aut Christus, aut Belial. In vendar ne le po kršanskih hišah, še celó v duhovnih zavodih se mladini dopušča čitanje in podpiranje takega lista! Čudno; res prav čudno! (Konec sledi.)

Moravski namestnik in kranjski deželni predsednik.

Za namestnika cesarja v moravski deželi hoče vlada na vsak način imeti nevtralnega, pravičnega moža, ki nobeni od obeh narodnosti v deželni sovražen. Najprej je bila poklicala tje vit. Kalino iz Ljubljane; pa blagi in pravični mož je nagle smrti umrl. Zdaj je imenovan za moravskega namestnika bivši mluister baron Korb, o kterem tudi pravijo, da je pravičen in prevdaren mož. Te dni je bila deputacija brnskih Čehov pri njem, ter mu tožila, kako se Čehom krivica godi v Brnu, da se jim še ena česka ljudska šola ne dovoli. Baron Korb, akoravno Nemec, je deputaciji odgovoril, da on priznava potrebo, naj se otroci v maternem jeziku podučujejo.

Upati je po tej izjavi, da bodo brnski Čehi dobili narodno ljudsko šolo.

Kranjski Slovenci smo gledé cesarskega namestnika še bolj srečni, ko Moravci. Z ozirom na to, da je Kranjska dežela vsa slovenska, je čisto naravno in pametno, da nam je vlada dala Slovencega rojaka za deželnega predsednika. To srečo pa bi morali mi bolj porabiti, kakor jo. Če je baron Korb, ki je Nemec, obljubil brnskimi Slovanom, da jim bo do pravice pomagal, koliko rajši bo to storil naš predsednik, ki je kri od naše krvi in meso od našega mesa!

Kako je z ravnopravnostjo našega jezika, to je pa tudi g. dež. predsedniku kolikor toliko znano.

Po vseh večrazrednih ljudskih šolah se trpinči naša mladež z nemščino, in to brez vsake koristi. Več ko 90 odstotkov otrok ostane po dokončanih šolah doma in kmalo pozabi tistih par nemških besedi, ki se jih v šoli navadi; boljši bi bilo, ko bi se otroci v teh urah, ki so za nemščino odmerjene, učili na kmetih poljedelstva, v mestih pa takih vednost, ki obrtnikom in trgovcem prav pridejo; tako bi šole vsaj kaj koristile, nemška slovnica pa ne koristí nikomur nič. Ničeva in lažujiva je vedno prežvečana fraza, da Slovinci niso cigani, da bi se po svetu klatili, oni ostanejo doma in se pošteno živijo z delom svojih rok. Tukaj pa nemščine drugje ne potrebujejo, ko po c. kr. uradnih, ker se nekterim gospodom uradnikom ne ljubi, naučiti se dežel-

nega jezika, in tudi nočejo po slovenski uradovati, kakor bi morali, če bi se postava splovala, zlasti §. 19. drž. osn. postav. Res je, da nekteri kmetje želé, naj bi se otroci naučili nemškega jezika, to pa le zavoljo neštevilnih krivic, ki se našemu jeziku godé. Ako bi uradniki vsi slovenski znali in tudi slovenski uradovali, ako se prešernemu tujstvu med nami toliko peruti pristrižejo, kolikor je prav in spodobno, potem naš kmet ne bo več nemščine potreboval in je tudi za šole ne bo zahteval. Sploh se pa v trirazredni šoli noben otrok ne bo nemški naučil, in tudi v 4razredni ne; kmet pa nema toliko pedagoškega prevdarka, da bi to uvidel, ker navadno sam ni bil nikoli v šoli. Čudno je, da se v tem slučaju nemškutarji na take kmete sklicujejo, kakor bi bili poljedelci pedagoške avtoritete, v drugih slučajih pa, kjer kmet res prav ima, ga čisto nič ne poslušajo in za nevedneža zaničujejo.

Ljubljana ni samo na pol slovansko mesto, kakor Brno, ampak skor čisto slovensko. Vendar bi se lahko reklo, da so vse šole v Ljubljani nemške. Ljudska šola v notranjem mestu je skoraj čisto nemška, šole pri sv. Jakobu pa so tudi bolj nemške, ko slovenske; se ve da s slovenskim otrokom ne morejo prvi dan nemški govoriti; če se tedaj poduk v slovenskem jeziku prične, to ni nobena koncesija, ampak k temu so primorani. Dekliške šole so če mogoče še bolj nemškutarske. Človeka kar po ušesih trga, če sliši te naše ponemčene frajlice ljubljansko „aber — nemščino“ lomiti. Čemu bi dekleta potrebovale nemščino, to nam je čisto nerazumljivo, saj vendar nikamor ne gredó iz dežele.

Da so vse naše srednje šole nemške, to je naprava za uničenje naše narodnosti in nas pelje k narodni smrti; kajti če narodova inteligencija ne zna maternega jezika v govoru in pisavi, potem mora zamreti narodna literatura, in narod brez duševnega življenja sploh ni več narod, ampak čeda sužnjev.

Le nevedneži in smrtni sovražniki naše narodnosti zamorejo trditi, da je dobro, če so srednje šole nemške. Mi pa smo že dokazali in bomo vedno zahtevali, da morajo tudi srednje šole slovenske biti. Naravno je, da še rojeni Slovenci ne znajo pismene slovenščine in da potem ne podpirajo domače literature, da ne znajo slovenski uradovati, saj se niso nikdar učili. V realki se slovenščine bojé, kakor hudi duh križa, učé se pa laščine in francoščine. Človek bi mislil, da pojdejo po dokončanih šolah na Nemško, Laško ali na Francosko službe iskat; ali oni ostanejo tukaj in slovenski kruh jim diši; toda ljudstvo ima z njimi svoj križ, oni pa z ljudstvom, ker ne znajo našega deželne jezika.

Te razmere so že nagnusne in nestrpilive za nas, to bo gotovo tudi spredel naš pravični in spoštovani gospod deželni predsednik, zato smo prepričani, da bi deputacija, ki bi se v tej zadevi k njem podala, gotovo kaj opravila in narodu dosti koristili.

Politični pregled.

V Ljubljani 8. novembra.

Avstrijske dežele.

Ta mesec se bo politično gibanje v Avstriji na novo oživeló. 10. t. m. bodo se vršile **volitve** za veliko posestvo v gorenji Avstriji. Zapisnik volilcev je gotov, sprejetih je med volilce deset novih posestnikov, večidel konservativcev, nekaj grajščin in nekaj cerkvenih posestev, katerim se je do zdaj vo-

lilna pravica kratila. Ker imajo naši večino, če bodo prišli vsi volit, zato so ustavoverci, kakor grof Auersperg (ti Auerspergi morajo biti povsod, kjer se gre zoper nas!) grof Salzburg in dr., silno razljuteni in so že poslali proteste na ministerstvo in na državni zbor.

14. t. m. se snide **nemško-avstrijski „parteitag“**; vabila se že razpošiljajo, na katerih so podpisani Kopp, Schmeykal in Sturm. Dunajčani pa so čisto apatični proti temu shodu, največ vsled Kronawettrovega govora. Za ljudi z „nečistimi rokami“ se Dunajčani nočejo navdušiti, zato bo ta shod brez vsacega vspeha ostal.

22. t. m. se snidejo **nemški konservativci** v Lincu in bodejo ustavoverce na laž postavili, ki hočejo v imenu vseh Nemcev govoriti, pa jih komaj manjšo polovico zastopajo.

29. dan t. m. slednjič se ima sniti **državni zbor**. Tako namreč se je dogovoril grof Tasche z delegati v Pešti. Mi se snidenja državnega zbora veselimo, ker bodo avtonomisti, med njimi tudi naši slovenski poslanci gotovo krepko besedo spregovorili z ministerstvom, ki dopušča, da se zdaj morda proti njegovi volji, take nepostavno ravna, kakor na pr. pri nas na Slovenskem.

Pri obravnavi vojnega budgeta, ki je bil s 15 glasovi večine po predlogu ministrovem sprejet, rekel je poročevalec **Groholski**, da gotovo v smislu avstrijskih narodov govori, ako pravi, da se avstrijski orel iz Bosne in Hercegovine ne sme več umakniti.

Vnanje države.

Na **Francoskem** je vlada pri žalostnem delu, brez pravne podlage, z golo fizično in barbarsko silo izganja minihe iz njih posestva in njih hiš. Minihi se branijo le pasivno s tem, da zaprejo vrata, tako da se morajo razbiti, ako hočejo brči not priti. Ljudstvo je zelo razdraženo, večidel stoji na strani zatiranih; nahajajo pa se tudi povsodi taki, ki postopanje vlade odobravajo. V nekterih krajih je prišlo do tepežev med republikanci in med katoličani. Policija ima dosti opraviti, da lovi in zapira take ljudi, ki se javno za minihe potegujejo. Na več krajih je tekla kri. Težko, da bi se ta razdraženost med ljudstvom poglegla. Francoska stoji kakor na Vulkanu, v Parizu vzdigujejo komunisti glave in gledajo, če njih čas še ni prišel, po deželi pa se pripravlja proti-revolucija zoper republiko in liberalce. Tako bodo prišli liberalci med dva ognja. To pa ravno kaže, da je Hübner s svojim govorom v delegaciji pravo zadel.

Srbski vladni list naznanja razpust narodne skupštine in razpis novih volitev za 30 dan novembra.

Izvirni dopisi.

Iz Štajerskega, 3. novembra. (Dalje o klerikalni bradi in drugih potrebnih rečeh. *) Glede krščanskega juga je pred par leti tudi nek dunajski kat. pol. zbor v našem smislu storil resolucijo. Ko so se namreč po zadnji okupaciji naši kat. možje z Bosnijo pečali, je, če sem si zvesto zapomnil, kar bi se po starem „Vateri.“ najti dalo, kat. zbor dunajski „Mariahilf“ sledečo resolucijo sklenil: „Der kat. pol. Verein spricht den Wunsch aus, die kat. Kirche möge in Bosnien die religiöse Frage

*) Objavimo ta spis, ki ima mnogo lepih in resničnih misel, ne da bi se pa z njim v vseh rečeh strinjali. Vredništvo.

in wahrhaft freiheitlichen Sinne lösen.“ Kam bi bil sicer kat. p. zbor tukaj meril? —

Kaj bi pomagalo pomanjkanju duhovnov? Jez mislim med drugim tudi brada klerikalna, ker mlada gospoda britev pisano gleda in bi raje z brado vstopila v semenišče; toraj britev tud ovira. Se ve, jez menim, tukaj je dolžnost vsacega klerika, da vsak po sredstvih boljše prihodnosti išče; jaz toraj svojo mnenje razodenem; ako pa kdo še boljše zadene — meni tudi drago! Mi smo svoje mnenje pred leti izrekli, ker smo v prihodnost gledali. Po vzrokih pomanjkovanja duhovnov so po nekterih škofijah zadnje leta iskali; v Zagrebu je tukaj pri burnih razpravah prišlo do domačega prepira in do nepravilnih očitaj, koje se reči ne dotikajo; bolje bi bili storili zagrebč. duhovniki, ako bi bili pred 7 leti z nami ali zdaj sami prosili za klerikalno brado, in to še zlasti zato, ker dozdej še nisem slišal od hrvaškega duhovnika, ki bi bil neprijatelj klerikalne brade, marveč jo toplo zago varjajo in posamezno tudi nosijo.

Vzroki pomanjkovanja duhovnov po mojem mnenju so: 1. čas, 2. slabo materialno stanje 3. britev; drugemu in 3. bi se dalo v okom priti za zdaj; glede 1. se mora pa gledati, da dijaški profesorji pri svojem predmetu ostanejo; ako si kot duhoven zadnje leta srečno prišel, ne rečem v dotiko, marveč le v daljno bližino s kakim „učenim“ profesorjem, se je temu gospodu ročno v srce videlo, koliko tisučkrat čednejega se čuti od duhovnika, kar bi dalo sklepati, kako g. profesor mladost podučuje vedenje druge „intelligencije“ in učiteljstva nižjega, ki se tudi da „s profesorjem“ pitati, ložej preziramo; samo toliko predlagamo kot dostavek „k olkanemu Slovcu“ in Nemcu sledeči §. Ni treba pred duhovnom klobuka pod pazduho nositi — pa tudi ni treba mu biti neprijazen. Duhovenstvo je tudi en faktor!

Škofiji, kojima v našej okoljščini duhovnikov občutljivo primanjkuje, ste: Istrija in koroška Kerka. Glede Istrije je posl. dr. Vitežič nedavno Njih Veličanstvo v posebni audijenciji prosil, da najkrona nižji duhovščini; materialno stanje zboljša, da se pomanjkanju duh. v okom pride; Koroško pa je za kat. duhovnika glede težkega stanja prav druga Bosna, t. j. zaradi raznih verskih razmer ali luteranstva. Vel. ud koroš. duhovščine, ki je nedavno prišel do visoke cerkv. časti, nam je na Slatini tožil, koliko koroš. duhovni trpe; ondi boje raztreseni po različnih krajih luterani žive, občujejo s katoličani, pastori pa nagajajo kat. duhovnom, delajo propagando za se; je pastor — sosedovega g. duhovna bogotajec očitén, je nemško časnikarstvo našim duhovnom nasprotno, pastorem simpatično, luteranstvu je ova dežela ne samo kakor povsod po umetnem števanju liberalna, ampak silno liberalna in tudi katoličanstvu prizadeva; tudi je ondi že za več far samo en dušni pastir, dalje je ondi boje, kakor je nedavno dopisovalec v „Slov.“ poročal, duhovščina glede narodnega duha brez vnetja; brez tega duha izšolana, dobiva kasneje v semenišču kak velik konservat. list ter domačo reč trpi, toda ne pride do dela; ako se pa duhovščina drži načela Korosču sploh priraščenega: „Olles lei lossen“, potem se delavni duhovniki lahko soštevajo na prste, in res pravijo, da bo tam kmalo vse dremalo, ako par delavnih moči še umrje. Pri takih sitnobah takim škofijam dovoliti brado, bi gotovo bila le mala moralčna podpora, ki bi naj prišla od samega brez daljne prositve.

Pa ovo koroško načelo: „Olles lei lossen“

se meni tako zavržljiv vidi, da mu je treba še posebej posvetiti, ker nam prinaša dosti hudega, in je tudi nekako vzrok pomanjkanju duhovnikov. To načelo ne pozna drugega nego zgolj le svojo osobo, se ne ozira na skupnost, ne gleda na soseda, in je kriv pomanjkanja ovega celotnega duha, kojega vojaki „Korpsgeist“ imenujejo, kojega se drugi stanovi tako strogo drže; dokler se duhovščina sploh in še posebej slovenski duhovniki ne drže za ude enega telesa: tako dolgo ne bo boljši za nas. Po tem celotnem duhu druge stranke ročno pri-skočijo in sicer po celi vrsti, ako en ud kaj poprosi, kake želje izreče ali kake opazke ima, tako, da je eden za vse in vsi za enega. Pri nas ni tako še — marveč je ovo slabo načelo še črez mejo koroško na Kranjsko pri-lomastilo, tako da je celo lastni naš „Slov.“ pri neki priliki tožil o zaspanih duhovnikih, kar mi nismo pričakovali; ako je namreč res-nica, kar se trdi, da je kranjski Slovenec boljši od štajarskega, in kranjski duhoven boljši od štajarskega, bi nam kranjska duhovščina mora biti povsod o vsem izglednej, ne pa samo posamezno. Smo prosili mi štajarski du-hovniki leta 70 za brado nekteri, pa pustilo nas je takrat vse na cedilu, in tu o koroških ali kranjskih duhovnikih ni bilo ne duha ne sluha; so jeli v tem letu prositi ptujski du-hovniki za slov. vradovanje in zopet o kranj-skih in koroških duhovnikih ni bilo nič slišati skupno, med tem ko se je bil posamezno neki kranjski g. župnik oglasil pri okrajnem gla-varju Vesteneku, in celo po pravici (!) bil ne-zaslišan ali pobit! Dokler se mi sami ne bomo spoštovali — nas tudi drugi ne bodo. Kaj pa če kedaj kranjski, koroški duhovni za kaj prosijo?

Obžalujemo duhovniki tudi prepir v Mariboru, ki je v radost našim neprijateljem. Ko bi po našem šlo — mi bi povabili k sebi velč. g. vrednika „Slov. Gosp.“ ter njegove neprijatelje, in bi napili vsem skupaj: „Brat-om okrog, živi jih Bog!“ Mi bi pustili, da bi se vse to zarastlo, če ne drugače pa s kleri-kalno brado. Sicer pa smo že od četrte deka-nije duhovske glase slišali, in iz ene mnogo-brojno, ki pravijo, da vredovanje slov. kat. časopisa je dvojno težavno, da si je sedanjí vred-nik „Slov. Gosp.“ tudi velike zasluge pridobil po vredovanju, in da se tako vredniku dvojno prizanesti ima, ako kedaj kaka težka beseda pade — in to bi bilo želeti. Ko so bili sedanjí slavni gosp. nadžupnik konjiški pri odhodu iz Maribora odložili vredništvo „Slov. Gosp.“ smo nedolgo potem slišali iz njih ust blizo te le besede: Posel vrednika slov. kat. je tako težek, da to zamore le ta občutiti, ki je sam to breme na hrbtu imel; zato več „korsgeist.“

Delovanje kat. duhovna sploh je sedaj jako težavno, in je ali javno ali pa zasebno; pa za obojno bo že klerikalne brade treba sploh, koliko bolj pa za kraje, kjer se kažejo še krajne težave, ki pomanjkanje duhovnov bolj močno pospešujejo. Ako hoče duhoven svoje navadne stanovske dolžnosti izvrševati, mora vsakako vse svoje dušne in telesne moči napeti; a sedaj še je treba javno duhovniku delati po zborih, odborih, družbah, narodnih delavniških, ceciljanskih, po šolah med razdiv-jano mladežjo; pa kako to storiti vspešno brez klerikalne brade? Ako pa človek zasebno živi ter se ogiblje javnega življenja, kar zdaj ne kaže, mu tudi pripada brada; britev znači prejšnji dobri čas, a brada kaže lice resnobečnega časa.

Nimamo časa sedaj, in ni čas za britev! Preganjanje mnihov po evropi kaže, da ni čas za šale. Zato bomo prosili vsi — če je res,

tudi kranjski in koroški duhovniki pri drugo-letnih konferencijah svoje škofijstva za brado, potrebno duhovniku zdaj sploh, in zlasti za škofije brez duhovnov! —

Sploh v celem vedenju v tej zadevi sem zmiraj delal, kar mi je vest velevala; „Nihil enim mihi conscius sum: sed non in hoc jus-tificatus sum“ I Cor. IV. 4; vsakako pa upam v tej reči milostljive sodbe enkrat, saj mi je bil namen če tudi nekaj osoben, znebiti se sitne za me britve, nekaj pa vendar splošen, koristiti cerkvi in duhovenstvu; upam pa tudi, da bo naša prositev še velišana na tej zemlji!

Domače novice.

V Ljubljani, 9. novembra.

(Odlikovanje.) Vodja pomožnih vradov pri deželni vladi kranjski, g. Andrej Loger, dobil je od presv. cesarja naslov cesarkega svetovalca.

(Hic Rhodus, hic salta.) Tukajšnjemu slo-venskemu listu se iz Maribora poroča, da je tamošnja gimnazija dobila suplenta, ki je po veri jud, po narodnosti trd Nemec, po rodu pa Neavstrijanec, to je Translajtjanec. Ko smo to brali, prišla nam je na misel vest, ki se je pred nekimi dnevi razširjala po javnih li-stih, da so namreč nekemu bogoslovskemu profesorju v Mariboru vzeli pravico še dalje podučevati na omenjenem učilišču, in ne hoté se nam je vrivala v glavo stara prislovica: „Hic Rhodus, hic salta!“

(Ogenj) je uničil v soboto popoldne ob 4. uri papirnico Medvodami na levem bregu Save. Goreti je začelo v izbi, kjer suše blago za debeli papendekel. Škoda znaša okoli 120.000 gld, kjer je razun zidovja zgorelo vse. Ljub-ijanski gasilci so se peljali s posebnim vlakom Rudolfove železnice tje, in tudi požarna straža loška je bila prišla, pa so le obvarovali, da se ogenj ni razširil. Poslopje je bilo zavarovano pri vzajemnih avstrijskih papirnicah protiza-varovano pa pri North British Insurance Com-pany. — Zvečer ravno istega dne pa je ob 9. uri v Hrastju, fare Šentpeterske, pri Savi po-gorelo kmetiško poslopje.

Razne reči.

— Duhovske spremembe v ljublanjski škofiji: Za kaplane so prestavljeni čč. gg. Jurij Koenig iz Starega trga pri Ložu v Cer-klje pri Kranji, Jakob Sušnik iz Tržiča na Ig in Molj Janez iz Rovt v Tržič.

V lavantinski škofiji: Preč. g. Lo-renc Herg, fajmošter v Lembahu je od sviti. cesarja imenovan za kanonika pri Maribor-ski stolnici.

— „Marija Theresia und das Land Krain“ imenuje se 72 strani obsegajoča knjiga, ktero je v spomin na delovanje nepo-zabljive in velike cesarice in kraljice Marije Terezije v deželi Kranjski za prosto ljudstvo sestavil znani domači pisatelj g. P. pl. Radič. Knjiga je v lepi obliki prišla na svetlo ravno zdaj, ko se ima 29. novembra obhajati spomin smrti Marije Terezije († 29. nov. 1780), ter je bila natisnjena pri založniku Valvazorja g. J. Krajcu v Novem mestu. Posvečena je knjiga princesinji Štefaniji, nevesti cesarjeviča Rudolfa. Tisk je ličen, papir lep in močen. — V teku letošnje zime hoče g. Radič, ki zdaj vrede tudi vradno „Laib. Zeitung“, izdati zgodovinsko po-litično knjigo: „Die Führer in Krain seit 20 Jahren“ — t. j. politični voditelji na Kranj-skem v zadnjih 20. letih, ki ne bode obravna-

vala samo narodnih mož, ampak tudi veljake nasprotne stranke, kakor Dežmana, Kalten-eggerja itd.

— Razpisana je učiteljska služba na Zalemlogu pri Železnikih; l. plača 400 gld. in stanovanje. Prošnje do 30. novembra okraj. šolsk. svetu v Kranji.

— Čudne prikazni v sedanji dobi.) Zadnjič smo v dopisu iz Ljubljane poročali o disciplinarni preiskavi proti sodniškemu ad-junktu g. Gregorinu v Ljutji. Tudi na Štajar-skem pričela se je proti narodnjakom od libe-ralne strani huda agitacija in zadnji „Slovenski Gospodar“ o tej zadevi piše:

Slovenske rodljube (preganjeni začeli so nemškutarji tako, da jih hodijo gospospam na razni način ovajat. Tako je eden dobil hipoma 3dnevno preiskovanje njegovega mnogoletnega notarstva, pa očita se mu le sledeče kot naj-večja krivnja: „Sie stören den socialen Frie-den, agitiren bei den Wahlen, insbesondere bei der Bezirksvertretungs- und letzten Reichs-rathswahl, Sie haben einen politischen Verein gegründet“, t. j. Vi kalite mir, se vdeležujete volitve, posebno one za okrajni zastop in dr-žavni zbor in ste politično društvo osnovali. Jednako nadlegovanih je še več narodnih mož na Štajarskem ter bode kmalu o tem več go-vora. Slovenci hočemo do dobra poizvedeti, ali veljajo v Avstriji pod ministerstvom grof Taaf-fejevim državlanske pravice samo za Rudelne, Duchatsche, Hammer-Amboss-kandidate?

— Odbor slovanske čitalnice v Trstu naznanja vsem udom, da bode v pro-storih čitalnice vsako soboto „jour fix“, ki se začne ob 8. uri zvečer. Prošena je gospoda, da se prav pridno vdeleževa teh shodov, da zopet začne živahnejše življenje v čitalnici. Tudi naznanja odbor, da bodo do božičnih praznikov v čitalnici 3 večje veselice, katerih program naznani kesneje.

Loterijske številke 6. novembra.

Na Dunaju: 68, 55, 12, 28, 23.

V Gradcu: 2, 19, 27, 58, 43.

Prostovoljna dražba.

Iz zapuščine ranjcega **Antona Kut-nar-ja** se bode na Pluski blizo Šent-Vida na Dolenjskem

dne 11. novembra 1880,

in ako treba, še slednje dni, od 9. ure zjutraj naprej prodajalo vsako vrstno premak-ljivo blago, posebno:

Živina: govedna, konji, prešiči. Žito: pšenica, ajda, oves, ječmen. Hišna oprava — posebno lepe starinske omare in majolke, — vsakovrstno poljsko in gospodarsko orodje, — vinski sodi od 80 veder in menj.

Vse proti gotovemu plačilu, in da se koj vzame.

Tudi se bo naprodaj dalo zapuščinsko posestvo, cenjeno okoli 10.000 gl. (3)

Za mesec listopad priporoča se

Pomoč dušam v vica

ali

premišljevanje in molitev za naše ljube ranjke.

Dobiva se vezana po 50 kr. v Ljubljani pri katoliški družbi (stari trg šte. 13.) (2)

Telegrafične denarne cene 6. novembra.

Papirna renta 72.15 — Sreberna renta 78.25 — Zlata renta 87.15 — 1860letno državno posojilo 131. — Bankine akcije 816 — Kreditne akcije 279.25 — London 117.45 — Cen. kr. cekini 5.63. — 20-frankov 9.36.

J. Blaznikovi nasledniki v Ljubljani.